

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΚΑΤΗΧΗΣΗ

Ἰπό
Ἰερεμίου Φούντα
Ἀρχιμανδρίτου

ΜΑΝΔΡΑ ΑΤΤΙΚΗΣ
1989

τάζοντες τὴν δημιουργία τοῦ κόσμου νοοῦμε ὅτι ὁ Θεός εἶναι σοφός, δυνατός καὶ ἀγαθός. Ἔτσι, λοιπόν, τὸν δεχόμαστε καὶ Κυβερνήτη μας. Γιατί, ἀφοῦ ὁ Θεός εἶναι δημιουργός ὅλου τοῦ κόσμου, ἐμεῖς δὲ εἴμαστε ἓνα μέρος τοῦ κόσμου, ἄρα εἶναι καὶ δικός μας δημιουργός. Σ' αὐτὴ τὴν γνώση ἀκολουθεῖ ἡ πίστη στὸν Θεό καὶ σ' αὐτὴ τὴν πίστη ἡ λατρεία μας σ' Αὐτόν» (Ἐπιστολή 235, Migne 32, 872).

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ*

– Ἐρ.: Πῶς διατηρήθηκε στὴν Ἐκκλησία ἡ θεία Ἀποκάλυψη καὶ πῶς διαδόθηκε στους ἀνθρώπους;

Ἄπ.: Διατηρήθηκε μὲ τὴν ἱερὴ Παράδοση καὶ τὴν ἁγία Γραφή.

– Ἐρ.: Τί ἐννοοῦμε λέγοντες Ἱερὴ Παράδοση;

Ἄπ.: Ἐννοοῦμε γενικά τὴν πίστη μας: Τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ ἱερά Μυστήρια μὲ τὸ τελετουργικό τους (τὸν τρόπο τῆς τέλεσής τους), τὸν τρόπο τῆς κατὰ Θεὸν ζωῆς, ὅλα ὅπως παραδόθηκαν ἀπὸ τὸν ἓνα στὸν ἄλλο καὶ ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεὰ ἀπὸ τοὺς ἁγίους Πατέρες μὲ τὸν λόγο τους καὶ τὴν ἁγία τους ζωὴ.

– Ἐρ.: Ποιός ἐγγυᾶται τὴν ἱερὴ Παράδοση;

Ἄπ.: Τὴν ἐγγυᾶται ἡ Ἐκκλησία, πού τὴν ἀποτελοῦμε ὅλοι οἱ πιστοὶ ἐνωμένοι μὲ τὴν κοινὴ πίστη. Στὴν Ἐκκλησία, λοιπόν, βρίσκεται ἡ ἀλήθεια τῆς πίστεως μας, Αὐτὴ μᾶς τὴν παραδίδει (παράδοση). «Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ

* Γιά τὸ θέμα αὐτό βλ. τὸ κεφάλαιο στὴν Εἰσαγωγή τῆς Δογματικῆς (Σειρά ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΖΩΗ, τεύχ. 18) ΙΕΡΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ.

τοῦ ζωντανοῦ – λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος – εἶναι ὁ στόλος καὶ τὸ στήριγμα τῆς ἀλήθειας» (Α' Τιμ. 3, 15).

Καὶ ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος μᾶς γράφει: «Δέν ἐπιτρέπεται ἐμεῖς νὰ ζητᾶμε νὰ βροῦμε στους ἄλλους τὴν ἀλήθεια, πού τὴν ἔχουμε στὴν Ἐκκλησία. Γιατί σ' Αὐτήν, σάν σέ θησαυροφυλάκιο, οἱ Ἀπόστολοι κατέθεσαν σέ πληρότητα ὅλη τὴν ἀλήθεια· ἔτσι, ὅποιος ἐπιθυμεῖ μπορεῖ νὰ λάβει ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τὴν τροφή τῆς ζωῆς. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ πόρτα τῆς ζωῆς» (Ἐλεύθερη ἀπόδοση. – Κατὰ Αἰρέσ. 1, 111, κεφ. 4).

– Ἐρ.: Τί εἶναι αὐτὸ πού ὀνομάζουμε ἁγία Γραφή;

Ἄπ.: Εἶναι μερικά βιβλία πού γράφτηκαν μὲ τὴν ἐμπνευση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀπὸ ἁγιασμένους ἀνθρώπους πού ὀνομάζονται Προφῆτες καὶ Ἀπόστολοι. Αὐτὰ τὰ βιβλία ἀποτελοῦν τὴν ἁγία Γραφή ἢ, ὅπως λέγεται διαφορετικά, τὴν «Βίβλο» (βλ. Ἰησ. Ναυῆ 1, 8).

– Ἐρ.: Τί ἐννοοῦμε ὀνομάζοντες τὴν ἁγία Γραφή «Βίβλο»;

Ἄπ.: Ἐννοοῦμε ὅτι ἡ ἁγία Γραφή εἶναι τὸ κατ' ἐξοχὴν βιβλίον, τὸ ἀνώτερο ἀπ' ὅλα τὰ βιβλία, ὁ βασιλιάς τῶν βιβλίων, εἶναι ἡ «Βίβλος».

– Ἐρ.: Ποιά εἶναι ἀρχαιότερη, ἡ ἱερὴ Παράδοση ἢ ἡ ἁγία Γραφή;

Ἄπ.: Ἡ ἀρχαιότερη καὶ τὸ ἀρχικό ὄργανο γιὰ τὴν ἐξάπλωση τῆς θείας Ἀποκάλυψης εἶναι ἡ ἱερὴ Παράδοση. Ἀπὸ τὸν Ἀδάμ μέχρι τὸν Μωυσῆ δέν ἔχουμε ἱερά βιβλία. Ὁ Ἰδιος ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός παρέδωσε στους μαθητές Του προφορικά καὶ μὲ τὸ παράδειγμά Του τὴν θεία Του διδασκαλία καὶ τίς ἐντολές Του καὶ ὄχι γραπτὰ. Τὸ ἴδιο ἔκαναν καὶ οἱ Ἀπόστολοι στὴν ἀρχή, ὅταν διέδιδαν τὴν πίστη καὶ ἱδρυναν τίς κατὰ τόπους Ἐκκλησίες τοῦ Χριστοῦ.¹ Ἡ ἀναγκαιότητα τῆς Παράδοσης φαίνεται πε-

1. «Οἱ Ἀπόστολοι μικρὸν μόνον μέρος τῆς γενομένης αὐτοῖς ὑπερφυσικῆς

ρισσότερο και από τό ότι τά βιβλία είναι διαθέσιμα μόνο για ένα μικρό μέρος τῆς ἀνθρωπότητος, ἐνῶ ἡ Παράδοση βιώνεται ἀπό ὅλους.

— **Ἐρ.:** Τότε, γιατί γράφτηκαν οἱ ἅγιες Γραφές;

Ἀπ.: Οἱ ἅγιες Γραφές γράφτηκαν γιά νά μή μπορεῖ νά ἀλλοιωθεῖ ἡ θεία Ἀποκάλυψη, ἀλλά νά διατηρηθεῖ ἀκριβῶς ὅπως δόθηκε. Στήν ἁγία Γραφή διαβάζουμε τά λόγια τῶν Προφητῶν καί τῶν Ἀποστόλων ἀκριβῶς σάν νά ζούσαμε μ' αὐτούς καί νά τούς ἀκούγαμε, ἄν καί τά τελευταῖα χρονικῶς ἀπό τά ἱερά βιβλία τῆς ἁγίας Γραφῆς γράφτηκαν χίλια καί μερικέες ἑκατοντάδες χρόνια πρὶν ἀπό τά χρόνια μας.

— **Ἐρ.:** Πρέπει νά ἀκολουθοῦμε τήν ἱερή Παράδοση ἀκόμη καί τώρα, πού ἔχουμε τήν ἁγία Γραφή;

Ἀπ.: Τήν ἱερή Παράδοση πού συμφωνεῖ μέ τήν θεία Ἀποκάλυψη καί τήν ἁγία Γραφή, πρέπει νά τήν ἀκολουθοῦμε σάν νά μᾶς διδάσκεται ἀπό τήν ἴδια τήν ἁγία Γραφή. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος μᾶς λέει: «Ὡστε, λοιπόν, ἀδελφοί, σταθεῖτε σταθεροί καί κρατεῖτε τίς διδασκαλίας, τίς ὁποῖες διδαχθήκατε ἀπό μᾶς, εἴτε διὰ λόγου εἴτε δι' ἐπιστολῆς» (Β' Θεσ. 2, 15).

— **Ἐρ.:** Γιατί ἡ ἱερή Παράδοση εἶναι ἀναγκαῖα ἀκόμη καί τώρα;

Ἀπ.: Γιά νά μᾶς βοηθεῖ στήν σωστή κατανόηση τῶν ἁ-

Ἀποκαλύψεως παρέδωσαν ἡμῖν μεταγενεστέρως γραπτῶς διὰ τῶν βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἐνῶ τό σύνολον αὐτῆς παρέδωσαν ἤδη ἀπ' ἀρχῆς εἰς τήν Ἐκκλησίαν προφορικῶς, τοῦθ' ὅπερ ἀπετέλεσε τήν ἱερᾶν Παράδοσιν. Διά τόν λόγον τοῦτον ἡ ἱερά Παράδοσις εἶναι ἀρχαιότερα καί δαφιλεστέρα τῆς ἁγίας Γραφῆς, ἥτις βραδύτερον καί περιπτωσιολογικῶς συντεθεῖσα καί ἀπαρτιθεῖσα, περιέλαβε μικρόν μόνον τμήμα ἐκείνης καί συνεπῶς ἔχει ἀνάγκην, πρὸς ἐρμηνείαν καί συμπλήρωσιν, τοῦ φωτός τῆς ἱερᾶς Παραδόσεως» (Καρμύρης, Σύνοψις τῆς δογματικῆς διδασκαλίας τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, σ. 9-10).

γίων Γραφῶν, γιά τήν σωστή τέλεση τῶν ἱερῶν Μυστηρίων καί τήν διατήρηση ὅλων τῶν ἱερῶν τελετῶν στήν ἀρχική τους καθαρότητα, ὅταν συστάθηκαν.

Ὁ ἅγιος Βασίλειος ὁ Μέγας λέει σχετικά γιά τήν ἱερή Παράδοση: «Ἀπό τά δόγματα καί τίς ἀλήθειες πού φυλάσσει ἡ Ἐκκλησία ἄλλα μὲν τά ἔχουμε πάρει ἀπό τήν γραπτὴ διδασκαλία, ἄλλα δέ, πού μυστικά ἔφτασαν σέ μᾶς, τά κάναμε δεκτά ἀπό τήν παράδοση τῶν Ἀποστόλων. Καί τά δύο στοιχεῖα, καί ἡ γραπτὴ καί ἡ ἄγραφη παράδοση, ἔχουν τήν ἴδια σημασία γιά τήν πίστη. Καί κανένας ἀπό ὅσους ἔχουν καί μικρὴ γνώση τῶν Ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν δέν θά ἐγείρει ἀντίρρηση σ' αὐτά. Γιατί, ἄν ἐπιχειρούσαμε νά ἐγκαταλείψουμε ὅσα ἀπό τά ἔθιμα εἶναι ἄγραφα, γιατί δῆθεν δέν ἔχουν μεγάλη σημασία, χωρίς νά τό καταλάβουμε θά ζημιώναμε τό Εὐαγγέλιο στήν οὐσία του ἢ μᾶλλον θά μετατρέπαμε τό κήρυγμα σέ ὄνομα μέ κενό νόημα. Λόγου χάρι (γιά νά θυμηθῶ τό πρῶτο καί τό πιό συνηθισμένο ἀπ' ὅλα), ποιός δίδαξε γραπτῶς ὅτι οἱ ἐλπίζοντες στό ὄνομα τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ φανερώνουν αὐτήν τήν πίστη τους μέ τό νά κάνουν τό σημεῖο τοῦ Σταυροῦ; Τό νά στρεφόμεστε πρὸς Ἀνατολᾶς κατὰ τήν προσευχή ποιό γραπτό κείμενο μᾶς τό δίδαξε; Τούς λόγους τῆς ἐπίκλησης κατὰ τόν ἁγιασμό τοῦ ἄρτου τῆς θείας Εὐχαριστίας καί τοῦ ποτηρίου, ποιός ἀπό τούς ἁγίους μᾶς τούς ἄφησε γραπτῶς; Δέν ἀρκοῦμαστε ἀσφαλῶς σ' αὐτά πού οἱ Ἀπόστολοι ἢ τό Εὐαγγέλιο μνημονεύουν, ἀλλά πρὶν ἀπό τήν Εὐχαριστία καί μετὰ ἀπό αὐτήν λέγομε καί ἄλλα, γιατί διδαχθήκαμε ἀπό τήν ἄγραφη διδασκαλία ὅτι ἔχουν μεγάλη δύναμη στήν ἐπιτέλεση τοῦ Μυστηρίου. Εὐλογοῦμε ἐπίσης καί τό νερό τοῦ Βαπτίσματος καί τό ἔλαιο τοῦ Χρίσματος καί ἀκόμη καί αὐτόν πού βαπτίζεται. Ἀπό ποιὰ γραπτὰ κείμενα τά πήραμε αὐτά; Δέν τά γνωρίζουμε ἀπό τήν σιωπηρὴ καί μυστικὴ παράδο-

ση; Ποιός γραπτός λόγος διδάσκει τήν Χρήση μέ τό έλαιο; Ἐπό ποῦ πήραμε τό νά βαπτίζουμε τόν ἄνθρωπο τρεῖς φορές στό νερό; Καί τά ἄλλα ἀκόμη τά σχετικά μέ τό βάπτισμα, ὅπως ἡ ἀποκήρυξη τοῦ Σατανᾶ, τῶν ἀγγέλων του, ἀπό ποῖο σύγγραμμα διδάσκονται; Δέν προέρχονται ὅλα αὐτά ἀπό αὐτή τήν μή δημοσιευθεῖσα καί μυστική διδασκαλία, τήν ὁποία οἱ Πατέρες μας διατήρησαν σέ σιγή χωρίς νά τήν πολυερευνοῦν καί νά τήν περιεργάζονται, ἐπειδή εἶχαν μάθει ὀρθά, ὅτι πρέπει μέ τήν σιωπή νά προστατεύουν τήν σεμνότητα τῶν μυστηρίων; Γιατί, πῶς εἶναι δυνατόν νά διακηρυχθεῖ γραπτά τό νόημα αὐτῶν, τά ὁποία, ὅσοι εἶναι ἀμύητοι (ἀβάπτιστοι) δέν ἐπιτρέπεται οὔτε νά ἰδοῦν;» (Περί Ἁγίου Πνεύματος, κεφ. 27).

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ

– Ἐρ.: Πότε γράφτηκαν τά ἱερά βιβλία τῆς ἁγίας Γραφῆς;

Ἄπ.: Σέ διάφορους καιρούς· μερικά γράφτηκαν πρῖν ἀπό τήν Γέννηση τοῦ Χριστοῦ καί μερικά μετά.

– Ἐρ.: Αὐτή ἡ διπλή διαίρεση τῶν ἱερῶν βιβλίων ἔχει ἡ κάθε μιά τό ὄνομά της;

Ἄπ.: Ἐχει! Ἐκεῖνα τά βιβλία πού γράφτηκαν πρῖν ἀπό τήν Γέννηση τοῦ Χριστοῦ ἀποτελοῦν τήν Παλαιά Διαθήκη, ἐνῶ ἐκεῖνα πού γράφτηκαν μετά τήν Γέννηση τοῦ Χριστοῦ ἀποτελοῦν τήν Καινή Διαθήκη.

– Ἐρ.: Τί εἶναι ἡ Παλαιά καί ἡ Καινή Διαθήκη;

Ἄπ.: Μέ ἄλλα λόγια Παλαιά καί Καινή Διαθήκη εἶναι ἡ παλαιά καί νέα συμφωνία τοῦ Θεοῦ μέ τούς ἄνθρώπους.

– Ἐρ.: Τί μᾶς λέει ἡ Παλαιά Διαθήκη;²

2. Περί τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης γενικά, τοῦ περιεχομένου της καί τῆς θεολο-

Ἄπ.: Μᾶς λέει ὅτι ὁ Θεός ὑποσχέθηκε στους ἄνθρώπους νά τούς στείλει τόν θεῖο Λυτρωτή καί πῶς τούς προετοίμασε γιά νά Τόν δεχθοῦν.

– Ἐρ.: Πῶς προετοίμασε ὁ Θεός τούς ἄνθρώπους νά δεχθοῦν τόν θεῖο Λυτρωτή;

Ἄπ.: Μέ τήν θεία Ἀποκάλυψη, πού τήν ἔδινε σιγά-σιγά καί προοδευτικά, μέ τίς προφητείες καί τούς τύπους.

– Ἐρ.: Τί μᾶς λέει ἡ Καινή Διαθήκη;

Ἄπ.: Μᾶς λέει ὅτι πραγματικά ὁ Θεός ἔδωσε στους ἄνθρώπους τόν θεῖο Λυτρωτή, τόν μονογενῆ Του Υἱό, τόν Ἰησοῦ Χριστό. Δηλαδή: Ἡ Παλαιά Διαθήκη λέει ὅτι θά ἔρθει ὁ Μεσσίας καί ἡ Καινή Διαθήκη ὅτι ἦρθε.

– Ἐρ.: Ὑπάρχει σχέση μεταξύ τῶν δύο Διαθηκῶν;

Ἄπ.: Ὑπάρχει πολύ στενή σχέση, γιατί ἴδιο εἶναι τό θέμα τῶν δύο Διαθηκῶν, **Ο ΧΡΙΣΤΟΣ**. Μέ τήν διαφορά, ὅτι ἐνῶ στήν Νέα Διαθήκη ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ εἶναι σαρκωμένος, στήν Παλαιά Διαθήκη εἶναι ἄσαρκος. Τήν στενή σχέση τῶν δύο Διαθηκῶν ἐκφράζει ἡ ὠραία αὐτή περικοπή τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου: «Προέλαβεν τήν Καινήν ἢ Παλαιά καί ἡρμήνευσε τήν Παλαιάν ἢ Καινή. Καί πολλάκις εἶπον, ὅτι δύο Διαθήκαι καί δύο παιδίσκαι καί δύο ἀδελφαί τόν ἕνα Δεσπότην δορυφοροῦσι. Κύριος παρά προφηταῖς καταγγέλλεται, Χριστός ἐν Καινῇ κηρύσσεται. Οὐ καινά τά καινά, προέλαβε γάρ τά παλαιά. Οὐκ ἐσβέσθη τά παλαιά ἡρμηνεύθη γάρ ἐν τῇ Καινῇ» (Migne 50, 796).

– Καί ὁ ἱερός Αὐγουστῖνος γιά τήν στενή σχέση τῶν δύο Διαθηκῶν λέει: «Ἡ Καινή Διαθήκη κρύβεται στήν Παλαιά· ἡ Παλαιά Διαθήκη ἀνοίγεται στήν Καινή» («Novum Testamentum in vetere latet. Vetus Testamentum in Novo patet»). Ἐρωτ. 73 στήν Ἐξοδο).

γίας της βλ. πρόλογο καί εἰσαγωγή στό δεύτερο ὑπόμνημά μας στήν Γένεση, τόμ. 1ος, Πειραιεύς 1986.

– **Ἐρ.:** Πόσα είναι τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης;

Ἀπ.: Κατὰ τὸ κείμενο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, πού χρησιμοποιεῖ ἡ Ἐκκλησία μας, τὴν Μετάφραση τῶν Ἑβδομήκοντα (Ο'), τὰ βιβλία εἶναι σαράντα ἑννέα. Ἀλλὰ ὁ ἅγιος Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων, ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ Μέγας καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός ἀριθμοῦν τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης σέ εἴκοσι δύο, καὶ συμφωνοῦν σ' αὐτὸ μέ τούς Ἰουδαίους, οἱ ὅποιοι τὰ ἀριθμοῦν ὄσα καὶ τὰ γράμματα τῆς ἀρχικῆς ἑβραϊκῆς γλώσσας, δηλαδή εἴκοσι δύο. (βλ. Μ. Ἀθανασίου τὴν ἀπὸ 367 «Πασχάλιο ἐπιστολή» του καὶ Ἰω. Δαμασκηνοῦ, Ἔκδοσις ἀκριβῆς τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως Δ, 17).

– **Ἐρ.:** Γιατί πρέπει νὰ δώσουμε σημασία πῶς τὰ ἀριθμοῦν οἱ Ἑβραῖοι;

Ἀπ.: Γιατί, ὅπως λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος «σ' αὐτοῦς ἐμπιστεύτηκαν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. 3, 2) καὶ τὰ ἱερά βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης τὰ ἔλαβε ἡ χριστιανικὴ Ἐκκλησία τῆς Καινῆς Διαθήκης ἀπὸ τὴν ἑβραϊκὴ Συναγωγή.

– **Ἐρ.:** Πῶς ἀριθμοῦν τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὁ ἅγιος Κύριλλος καὶ ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος καὶ τὰ περιορίζουν σέ εἴκοσι δύο;

Ἀπ.: Τὰ ἀριθμοῦν ὡς ἑξῆς: 1. Γένεσις· 2. Ἔξοδος· 3. Λευϊτικόν· 4. Ἀριθμοί· 5. Δευτερονόμιον· 6. Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ· 7. Κριταί, καὶ μαζί μέ τὸ βιβλίον αὐτό, ὡς παράρτημα, τὸ βιβλίον τῆς Ρούθ· 8. Τὰ βιβλία Α' καὶ Β' Βασιλειῶν, ὡς δυὸ μέρη ἑνὸς βιβλίου· 9. Τὰ βιβλία Γ' καὶ Δ' Βασιλειῶν· 10. Τὰ βιβλία Α' καὶ Β' Παραλειπομένων· 11. Τὸ βιβλίον τοῦ Ἔσδρα Α' καὶ Β' μαζί καὶ τὸ βιβλίον τοῦ Νεεμίου· 12. Τὸ βιβλίον τῆς Ἐσθήρ· 13. Τὸ βιβλίον τοῦ Ἰώβ· 14. Οἱ Ψαλμοί· 15. Οἱ Παροιμίαι τοῦ Σολομώντος· 16. Ἐκκλησιαστής (τοῦ Σολομώντος ἐπίσης)· 17. Τὸ Ἄσμα τῶν Ἀσμάτων (ἐπίσης τοῦ Σολομώντος)· 18. Τὸ βιβλίον τοῦ

προφήτου Ἡσαΐου· 19. Τοῦ Ἱερεμίου· 20. Τοῦ Ἰεζεκιήλ· 21. Τοῦ Δανιήλ· 22. Τῶν δώδεκα Προφητῶν. (βλ. καὶ ΠΕ' Κανόνα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων).

– **Ἐρ.:** Γιατί σ' αὐτὴ τὴν ἀρίθμηση τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης δέν εἶδαμε τὸ βιβλίον τῆς Σοφίας τοῦ υἱοῦ τοῦ Σειράχ, ὅπως καὶ μερικά ἄλλα βιβλία;

Ἀπ.: Γιατί δέν ὑπάρχουν στό πρωτότυπο Ἑβραϊκὸ κείμενο.

– **Ἐρ.:** Πῶς θεωρεῖ ἡ Ἐκκλησία μας αὐτὰ τὰ βιβλία;

Ἀπ.: Τὰ βιβλία αὐτὰ λέγονται «δευτεροκανονικά», ἐνῶ τὰ ἄλλα, πού ἔχει τὸ Ἑβραϊκὸ κείμενο, ὀνομάζονται «πρωτοκανονικά». Ὁ Μ. Ἀθανάσιος στὴν «Πασχάλιο ἐπιστολή» του λέει ὅτι καὶ τὰ «δευτεροκανονικά» βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὀρίστηκαν ἀπὸ τοὺς Πατέρες νὰ ἀναγινώσκονται ἀπὸ τοὺς κατηχουμένους, πού ἐτοιμάζονται γιὰ τὴν εἰσοδὸν τοὺς στὴν Ἐκκλησία· γι' αὐτὸ τὰ βιβλία αὐτὰ λέγονται καὶ «Ἀναγινωσκόμενα».

– **Ἐρ.:** Ποιά εἶναι τὰ βιβλία αὐτά;

Ἀπ.: Εἶναι τὰ ἑξῆς: Τωβίτ, Ἰουδίθ, Α' Ἔσδρα, Α', Β', Γ' Μακκαβαίων, Σοφία Σολομώντος, Σοφία Σειράχ, Βαρούχ, Ἐπιστολὴ Ἱερεμίου, καὶ τὰ δευτεροκανονικά τεμάχια τῆς Ἐσθήρ καὶ τοῦ Δανιήλ. – Καὶ τὰ βιβλία αὐτὰ περιέχονται στό κείμενο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, πού χρησιμοποιεῖ ἡ Ἐκκλησία μας, τὴν μετάφραση τῶν Ο' (Ἑβδομήκοντα).

– **Ἐρ.:** Γιατί λέγεται ἔτσι τὸ κείμενο αὐτό;

Ἀπ.: Κανονικά ἔπρεπε νὰ λεγόταν μετάφραση τῶν «Ἑβδομήκοντα δύο» (ΟΒ'), γιατί ἑβδομήκοντα δύο ἦταν οἱ μεταφραστὲς, ἀλλὰ γιὰ τὸ στρογγυλὸ τοῦ ἀριθμοῦ λέγομεν μετάφραση τῶν «Ἑβδομήκοντα». (Ο'). Πρόκειται γιὰ ἑλληνικὴ μετάφραση τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, πού ἔγινε στὴν Ἀλεξάνδρεια τῆς Αἰγύπτου ἐπὶ τοῦ Πτολεμαίου Β' τοῦ Φιλαδέλφου (285 - 246 π.Χ) ἀπὸ ἑλληνιστὲς Ἰουδαίους.

– Ἐρ.: Ὑπάρχει καμμιά ἄλλη διαίρεση τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης σχετική μέ τό περιεχόμενό τους;

Ἄπ.: Ὑπάρχει! Μποροῦμε νά διαιρέσουμε τά βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης σέ τέσσερις τάξεις:

1. Τά βιβλία τοῦ Νόμου, πού ἀποτελοῦν τήν βάση τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

2. Τά Ἱστορικά βιβλία, πού περιέχουν τήν ἱστορία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

3. Τά Διδακτικά, πού περιέχουν τήν διδασκαλία της.

4. Τά Προφητικά, πού περιέχουν προφητείες γιά τό μέλλον καί ἰδίως γιά τήν ἔλευση τοῦ Μεσσία, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

– Ἐρ.: Ποιά εἶναι τά βιβλία τοῦ Νόμου;

Ἄπ.: Εἶναι τά πέντε βιβλία πού γράφτηκαν ἀπό τόν Μωυσή: Ἡ Γένεση, ἡ Ἔξοδος, τό Λευϊτικό, οἱ Ἀριθμοί, τό Δευτερονόμιο. – Ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἔδωσε σ' αὐτά τά βιβλία τό γενικό ὄνομα «*Νόμος Μωυσέως*» (Λουκ. 24, 44).

– Ἐρ.: Τί περιέχει τό βιβλίο τῆς Γένεσης;

Ἄπ.: Περιέχει τήν διήγηση γιά τήν δημιουργία τοῦ κόσμου καί τοῦ ἀνθρώπου, τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ στίς πρῶτες γενεές τῶν ἀνθρώπων καί τήν ἀρχή τῆς ἱστορίας τοῦ Ἰσραήλ.

– Ἐρ.: Τί περιέχουν τά ἄλλα τέσσερα βιβλία τοῦ Μωυσῆ;

Ἄπ.: Περιέχουν τήν ἱστορία τῆς θρησκείας στά χρόνια τοῦ προφήτη Μωυσῆ καί τόν Νόμο πού δόθηκε διά μέσου αὐτοῦ στόν Ἰσραήλ ἀπό τόν Θεό.

– Ἐρ.: Ποιά εἶναι τά Ἱστορικά βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης;

Ἄπ.: Εἶναι τά βιβλία τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, τῶν Κριτῶν, τῆς Ρούθ, τῶν Βασιλειῶν, τῶν Παραλειπομένων, τό βιβλίο τοῦ Ἔσδρα καί τά βιβλία τοῦ Νεεμία καί τῆς Ἐσθήρ.

– Ἐρ.: Ποιά εἶναι τά Διδακτικά βιβλία;

Ἄπ.: Εἶναι τό βιβλίο τοῦ Ἰώβ, οἱ Ψαλμοί, τά βιβλία τοῦ Σολομώντος.

– Ἐρ.: Εἰδικά τό βιβλίο τῶν Ψαλμῶν τί περιέχει;

Ἄπ.: Τό βιβλίο αὐτό, ἐκτός ἀπό τήν ἱερή διδασκαλία, περιέχει ἐπίσης ὑπαινιγμούς στήν ἱστορία τοῦ Ἰσραήλ καί πολλές προφητείες γιά τόν Μεσσία, τόν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό. Εἶναι ἓνα τέλειο μικρό βιβλίο προσευχῶν καί δοξολογίας τοῦ Θεοῦ καί γι' αὐτό τόν λόγο εἶναι σέ συνεχή χρήση στίς λατρευτικές ἀκολουθίες τῆς Ἐκκλησίας μας.

– Ἐρ.: Ποιά εἶναι τά προφητικά βιβλία;

Ἄπ.: Εἶναι τά βιβλία τῶν Προφητῶν: Τοῦ Ἡσαΐα, τοῦ Ἰερεμία, τοῦ Ἰεζεκιήλ, τοῦ Δανιήλ καί τῶν δώδεκα ἄλλων μικρῶν Προφητῶν.

– Ἐρ.: Γιατί λέγονται «μικροί Προφῆτες»;

Ἄπ.: Λέγονται ἔτσι ὄχι γιατί εἶναι μικρότεροι κατά τήν ἀξία ἀπό τοὺς ἄλλους τέσσερις Προφῆτες, ἀλλά γιατί διασώθηκε μικρό μέρος ἀπό τό βιβλίο τους.

– Ἐρ.: Πρέπει νά διαβάζουμε τήν Παλαιά Διαθήκη ἢ νά θεωροῦμε ὅτι καταργήθηκε, ἐπειδή ἀποκαλύφθηκε ἡ Καινή;

Ἄπ.: Ἀσφαλῶς πρέπει νά τήν διαβάζουμε, γιατί εἶναι τό πρῶτο μέρος τῆς θείας Ἀποκάλυψης, χωρίς τό ὁποῖο δέν κατανοεῖται τό δεύτερο, ἡ Καινή Διαθήκη· γιατί ἡ θεία Ἀποκάλυψη δόθηκε προοδευτικά. Γιά τήν Παλαιά Διαθήκη πρέπει νά ξέρομε ὅτι σ' αὐτήν περιέχονται γενικά τρία πράγματα, τά ὁποῖα ἡ Καινή Διαθήκη ἀντιμετωπίζει μέ τρεῖς διαφορετικούς τρόπους: α) Τό τελετουργικό μέρος (Λευϊτικόν). Τό μέρος αὐτό καταργήθηκε τελείως καί δέν ἔχει καμμιά ἰσχύ. β) Τό ἠθικό μέρος, δηλαδή ὁ, τί ἀφορᾶ τήν πίστη. Τό μέρος αὐτό τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὄχι μόνο διατηρεῖται, ἀλλά ἐπεκτείνεται καί τελειοποιεῖται. Στήν πίστη ἀφοροῦν ἡ ἀποκάλυψη (γιά τό ποιός εἶναι ὁ Θεός, πῶς δημιουργήθηκε ὁ κόσμος καί ὁ ἄνθρωπος, πῶς

ἔπεσε ὁ ἄνθρωπος, κ.λπ.) καὶ ὁ τρόπος τῆς ζωῆς (ἀγνότη-
τα τοῦ σώματος, δικαιοσύνη). Αὐτά ἐπεκτείνονται καὶ ἰ-
σχύουν αἰώνια. Ἐπεκτείνεται ἡ ἀποκάλυψη, γιατί ὁ ἕνας
Θεὸς ἀποκαλύπτεται τριαδικός, ὁ Υἱὸς γίνεται ἄνθρωπος,
σταυρώνεται, ἀνασταίνεται, ἀναλαμβάνεται, λυτρώνει
τόν ἄνθρωπο, γίνεται ἡ ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος,
ίδρύεται ἡ Ἐκκλησία, τὸ Πνεῦμα χορηγεῖ τὴν χάρη μέ τὰ
μυστήρια. Τελειοποιεῖται καὶ ὁ τρόπος τῆς ζωῆς, γιατί ἡ
πολυγαμία γίνεται μονογαμία καὶ ἰσόβιος παρθενία καὶ ἡ
ἀντιδικία γίνεται ἀπόλυτη ἀγάπη. γ) Ἡ προφητεία τῆς
Παλαιᾶς Διαθήκης πραγματοποιεῖται στὴν Καινὴ Διαθή-
κη καὶ παραμένει. Ἐνα εἶδος προφητείας εἶναι καὶ ὁ τύ-
πος. Τύπος εἶναι μία ἄφθογγος προφητεία, ἕνα ἀντικείμε-
νο ἢ ἕνα γεγονός ἢ μία πράξη τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τὰ
ὁποῖα χωρὶς λόγια προφητεύουν ἕνα ἀπὸ τὰ μεγάλα πρό-
σωπα καὶ γεγονότα τῆς Καινῆς Διαθήκης. Εἶναι ἡ προφη-
τεία πού δέν δίνεται μέ λόγια, ἀλλὰ μέ πρόσωπα, πράγμα-
τα ἢ πράξεις καὶ ἐκπληρώνεται στὴν ζωὴ τοῦ Χριστοῦ ἢ
τῆς Ἐκκλησίας Του στὴν Καινὴ Διαθήκη. Αὐτὴ ἡ ἐκπλή-
ρωση λέγεται ἀντίτυπος. Ὁ τύπος εἶναι ἡ σκιά, θά λέγαμε,
καὶ ξεκινώντας ἀπ' αὐτὴ φτάνουμε στό ἀντικείμενο, τόν
ἀντίτυπο. Νά μερικοὶ τύποι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης μαζὶ
μέ τόν ἀντίτυπό τους στὴν Καινὴ Διαθήκη:

Τύπος	Ἄντίτυπος
– Θυσία τοῦ Ἰσαάκ	– Θυσία τοῦ Ἰησοῦ Χρι- στοῦ.
– Ὁ χάλκινος ὄφιν στὴν ἔ- ρημο.	– Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς πά- νω στὸν Σταυρό.
– Ὁ γογγυσμὸς καὶ ἡ ἀπο- στασία τοῦ Ἰσραήλ.	– Ὁ γογγυσμὸς καὶ ἡ ἀπο- στασία τοῦ λαοῦ τῆς Ἐκ- κλησίας.

- Τὸ βάπτισμα εἰς τὸν Ἰη-
σοῦ Χριστό.
- Ἡ ὑπερφυσικὴ τροφή – Τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ
Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Δέν εἶναι ἄχρηστη, λοιπόν, ἡ Παλαιὰ Διαθήκη, ἐπειδὴ ἤρ-
θε ἡ Καινὴ, ὅπως νομίζουν μερικοὶ. «*Τοσοῦτον οὖν κέρδος
(τῆς Π.Δ.), φησίν, ἔλυσεν ὁ Χριστός; Μὴ γένοιτο· ἀλλὰ
καὶ σφόδρα ἐπέτεινε*» (Χρυσόστομος, στό Κατὰ Ματ-
θαῖον ὁμιλία ΛΘ').

- Ἐρ.: Πόσα εἶναι τὰ βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης;
Ἄπ.: Εἶναι εἴκοσι ἑπτὰ.
- Ἐρ.: Εἶναι μεταξύ αὐτῶν βιβλία πού νά ἀνταποκρίνονται
στά βιβλία τοῦ Νόμου τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἢ νά ἀποτε-
λοῦν, ὅπως ἐκεῖνα, τὴν βάση τῆς Καινῆς Διαθήκης;
Ἄπ.: Βεβαίως! Εἶναι τὸ Εὐαγγέλιο, πού ἀποτελεῖται ἀ-
πὸ τὰ τέσσερα βιβλία τῶν Εὐαγγελιστῶν, τοῦ Ματθαίου,
τοῦ Μάρκου, τοῦ Λουκᾶ καὶ τοῦ Ἰωάννου.
- Ἐρ.: Τί σημαίνει ἡ λέξη Εὐαγγέλιο;
Ἄπ.: Ὅπως τό λέει καὶ ἡ λέξη, σημαίνει καλές, εὐχάρι-
στες ἀγγελίες.
- Ἐρ.: Ποιές καλές ἀγγελίες ἔχουμε σ' αὐτό τό βιβλίο,
πού ὀνομάστηκε Εὐαγγέλιο;
Ἄπ.: Σ' αὐτό τό βιβλίο διαβάζουμε γιὰ τὴν Σάρκωση
τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, γιὰ τὴν ζωὴ Του κάτω στὴν γῆ, γιὰ
τὰ θαύματά Του, τὴν σώζουσα διδασκαλία Του καὶ τέλος
γιὰ τὸν θάνατό Του πάνω στὸν Σταυρό, τὴν ἐνδοξὴ ἀνά-
στασή Του καὶ τὴν ἀνάληψή Του στοὺς οὐρανούς.
- Ἐρ.: Γιατί αὐτά τὰ τέσσερα βιβλία τῶν Εὐαγγελιστῶν
ὀνομάστηκαν Εὐαγγέλιο;
Ἄπ.: Γιατί ὁ ἄνθρωπος δέν μπορεῖ νά ἔχει καλύτερες
καὶ πιὸ χαρούμενες ἀπ' αὐτές τίς ἀγγελίες, γιὰ τὸν Σωτή-
ρα μας Ἰησοῦ Χριστό, πού μᾶς χάρισε τὴν αἰώνια σωτη-